

**RADİKAL FEMİNİZM:
“KİŞİSEL OLAN POLİTİKTİR” SÖYLEMİNDE AİLE**

Meltem ATAN*

ÖZET:

19. Yüzyılın yarısı ve 20.Yüzyıla damgasını vuran bir siyasi ideoloji olan feminizm kadınların haklarını savunmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı feminist teorisyenlerinden radikal feminizm savunucularının aile kurumuna bakış açılarının nasıl olduğunu irdelemektir. Radikal feministlerden Kate Millett ve Shulamith Firestone'nun feminizmin tarihi açısından oldukça öneme sahip olan “Cinsel Politika” ve “Cinselliğin Diyalektiği” adlı eserlerinden yola çıkılarak aile konusu ele alınmıştır. Firestone ailenin kadının özgürlüğünü kısıtlaması noktasında daha çok kadının biyolojik anneliği üzerinde durmuştur. Kate Millett ise ailenin kadının özgürlüğünü daha çok cinsellik açısından kısıtladığını vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Radikal Feminizm, Kate Millett, Shulamith Firestone, Aile, Kız Kardeş

---

* Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, gazi.edu.tr, meltematan79@gmail.com

ABSTRACT:

Feminism which was a remarkable political ideology in the half of 19th and in the 20th century brought into existence to defend women's rights. The aim of this study is to scrutinize how the defenders' perspectives of the radical feminism are on the institution of family. In this study, the topic on family was came up on the basis of Kate Millett's and Shulamith Firestone's books "Sexual Politics" and "the Dialectic of the Sex" which are very crucial works in terms of the history of radical feminism. In relation to family's restriction of the woman's freedom, Firestone dwells on the woman's biological motherhood. But Kate Millett emphasizes that the woman's freedom is restricted by family with regards to sexuality.

Key Words: Radical Feminism, Kate Millett, Shulamith Firestone, Family, Sister

“Hiçbir günah kadının ki kadar büyük değildir diyorlar ama kadınlar adam öldürmezler, kentleri yakıp yıkmazlar, halkı ezmezler, toprakları yağmalamazlar, kundakçılık yapmazlar, sahte sözleşmeler düzenlemezler. Kadınlar şefkatli, nazik, yardımsever, alçakgönüllü, sağduyulu varlıklardır.” Christine de Pizan

GİRİŞ

Feminizm özellikle ataerkil toplumlarda kadının dışlanması, aşağılanması, ezilişini, kendine yabancılaştırılmasını inceleyerek kadınların yaşamış oldukları bu baskılardan kurtulma çabalarını yansıtan bir yaklaşımdır. Her ne kadar feminist düşünceler eski Yunan ve Çin medeniyetlerine kadar uzanmış olsa da daha organize olmuş bir şekilde dile getirilmesi 19.Yüzyılda olmuştur. Özellikle Mary Wollstonecraft’ın kaleme aldığı “Kadın Haklarının Savunması” feminizm için önemli metinlerden birisidir. Önceleri sadece oy kullanma hakkına dayanan çabalar, oy kullanma hakkı elde edildikten sonra kadınların kendilerini ifade edebilmeleri ve haklarını savunmaları adına sadece oy kullanma hakkının yeterli olmadığı anlaşılınca diğer haklarını da savunmak adına arttırılmıştır.

Özellikle sanayileşme ve modernleşme ile iş hayatına katılmış olmaları ve ekonomik haklarını elde etmeye başlamaları kadınları haklarını savunma adına daha bilinçli hale getirmiştir. Bu durum feminist hareketlerde ikinci dalga diye adlandırılan dönemi başlatmış ve kadınlar ‘*kişisel olan politiktir*’ sloganı ile özel alanda ve cinsiyete dayalı iş bölümünde de bazı değişim ve dönüşümlerin olmasını talep etmişlerdir.

20.yüzyıla gelindiğinde feminizm artık dünyada pek çok ülkede bilinen ve savunulan bir teori haline gelmiştir. Liberal, radikal, Marksist ve sosyalist feminizm olarak gruplara ayrılmıştır. Her bir grubun savunucusu kadın haklarının farklı bir tarafını ele alarak savunmuştur. Bunlar içerisinde radikal feministler kadının bedeninin sömürülmesine şiddetle karşı çıkmış ve mücadelelerini hep bu yönde vermişlerdir. Bu çalışmada feminizm ideolojisi ve radikal feminizmin tarihi hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra feminizm çeşitlerinden birisi olan radikal feminizmin üzerinde durulacak ve radikal feministlerin aile kurumuna bakış açıları iki önemli radikal feminist olan Kate Millett ve Shulamith Firestone’nun Cinselliğin Diyalektiği ve Cinsel Politika adlı eserlerinden yararlanılarak irdelenecektir.

1. KAVRAM OLARAK FEMİNİZM

Modern kullanımda kadın hareketiyle ve kadının sosyal rolünü geliştirme çabasıyla ilişkilendirilen feminizm 1960'lardan beri günlük dilin bir parçası haline gelmiş, 20. yüzyıl buluşu siyasi bir terimdir¹. Dünya'da özellikle Batı'da Feminizm "normun erkek olduğu kabul edilen ataerkil toplumlarca kadının dışlanışını, aşağılanışını, ezilişini, sömürülüşünü ve kendine yabancılaştırılmasını sergileyen, inceleyen, değişim isteyen ya da en azından bu olgulara ilişkin söylemlerin ve tavırların bilincinde olan bir yaklaşım" olarak tanımlanmaktadır².

Feminizm, erkek egemenliğine karşı kadın haklarını anlamayı amaçlayan sosyolojik, politik ve ahlaki yönleri olan bir hareket tarzıdır. Bu hareket cinsiyetin bireysel ve toplumsal kimlik biçimlenmesindeki rolünü sorgulamaktadır. Biyolojik olarak kadın yada erkek olmak ile sosyal olarak kadın yada erkek olmak arasındaki uçurum feminizmin ortaya çıkmasına neden olmuştur³.

19 yüzyıldan itibaren şekillenen Feminizm kavramı kadınların cinsiyetleri nedeniyle maruz kaldıkları baskı ve kısıtlamalara karşı yaşadıkları haksızlıkları telafi etmek amacıyla mücadele ve direniş göstermelerini ifade etmektedir. Feminizmin içeriğinde kadınların bağımlı bir toplumsal grup olmaları nedeniyle haksızlığa uğramış olduklarının farkına varmaları, bağımlı olmalarının toplumsal ve kültürel bir nedenle ilgili olduğunu anlamaları, içinde buldukları bu durumun değişmesi için bağımsız mücadele hedeflerinin ve stratejilerinin tanımlanması, hedeflerine ulaşmak amacıyla kadınlar arası dayanışmanın oluşturulması ve geleceğe ilişkin bir vizyon oluşturulması gibi konular bulunmaktadır⁴.

¹ Heywood, A. (2013). Siyasi İdeolojiler. Ankara: Adres yayınları.

² Aktaran Tunalı, A.C. (1996). Türkiye'de Feminizm Hareketi. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

³ Eliuz, Ü. (2011). "Cinsel Kimlik Paniği: Kadın Olmak", Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 p. 221-232.

⁴ Berktaş, F. (2011). Feminist Teoride Açılımlar. Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları. Y.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2312, s.2.

2. FEMİNİST DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ

Her ne kadar feminizm kavramının kökeni yeni olsa da feminist düşünceler eski Yunan ve Çin Medeniyetlerinde de yer almıştır. Christine de Pisan tarafından yazılan ve 1405 yılında İtalya’da yayınlanan “Hanımefendiler Şehrinin Kitabı” siyasi etki ve eğitim haklarını savunarak feminizmin birçok fikrini dile getirmiştir. Fransız Devriminden sonra Mary Wollstonecraft’ın kaleme aldığı “Kadın Haklarının Savunması” ise ilk modern feminizm metni olarak kabul görmektedir. 19.yüzyılın ortalarında kadın hareketi ilgi odağı olmuş ve kadınlar daha çok seçme hakkını kazanmak için çaba harcamışlardır. Feminizmin ilk dalga hareketi olan bu dönem de kadınlar seçme hakkını elde edince tüm diğer haklarını da elde edebileceklerini düşünmüşlerdir⁵.

Ancak 1960’lara gelindiğinde siyasi hakları elde etmiş olmanın kadın sorunlarını çözmediği anlaşılmış ve daha önceleri siyasi olarak ele alınan sınırlar genişletilerek kadın baskısının kişisel, psikolojik ve cinsel yönlerine ilgi çekilmiştir. Böylece kadının özgürleştirilmesi düşüncesiyle ikinci dalga feminizmi başlamıştır⁶.

Sanayileşme ve modernleşme süreçlerinde kadının iş hayatına katılımı ve ekonomik özgürlüğünü kazanmaya başlaması ile kadınlar ev dışına çıkarak salt annelik ve doğurganlık niteliklerinin yanında çalışan bir kadın niteliği de kazanmış ve kadınlar kendi aralarında bir dayanışma kurmuşlardır. 17 yüzyıldan itibaren kadınlar açısından en önemli konu eğitim olmuştur. Önceleri iyi anne olmak için eğitim gerektiğini ifade etmişlerdir. 19 yüzyılda da ulus devletlerin oluşmasıyla iyi bir yurttaş olmak için eğitimin önemini savunmuşlardır. Ancak kadınlar Fransa’da 1789, 1848, 1870’li yıllarda devrim için canla başla çalışmalarına rağmen oy hakkından mahrum edilmişlerdir⁷.

19.yüzyılda insanın aileye, kiliseye ve devlete saldırması içinde yaşadığı Viktorya devri toplumunun temel taşlarına saldırmak anlamına geliyordu. Bu nedenle ilk kadın hareketleri oldukça zor şartlar altında başlamıştır. İngiltere’de Mary Wollstonecraft ve Mary Shelley, Amerika’da Margaret Fuller, Fransa’da Mavi Çoraplılar feminizm düşüncesinin dile getirildiği zamanın seçme aydınlarıydı. Bu kişilerin kendi entelektüel donanımlı

⁵ Heywood, A. age, s.235.

⁶ Age, s.236.

⁷ Berktaç, F. age, s.5.

çevrelerinde bile fikirlerini kabul ettirmekte zorlandıkları düşünülürse Sanayi Devriminin ilk sarsıntısının ardından kitlelere kabul ettirmeleri oldukça zor görünmektedir. Her ne kadar bazı kişilerin isimleri kadın hakları hareketinde hep söylense de bu işin arkasında adları bilinmeyen birçok kişi bulunmaktadır⁸.

İkinci Dalga Feminizm döneminde “kişisel olan politiktir” sloganı sadece kamusal alanda değil özel alanda da ve cinsiyete dayalı iş bölümünde de dönüşüm talebinde bulunuyordu. 1960’lı yıllardan itibaren kadınlar erkeklere karşı muhalefet için birbirlerini desteklemeye başlamışlar ve kız kardeşlik kavramını kullanmaya başlamışlardır. 1970’li yıllardan sonra da kadın çalışmaları akademiye de yansımış ve yeni disiplinler arası bir alan ortaya çıkmıştır.

1990’lara gelindiğinde ise feminizm bütün batılı ülkeler ve gelişmekte olan ülkelere etkisini göstermiştir. Feminizm farklı zamanlarda ortak bir zemin bulamamış bu da farklı feminist görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur⁹. Sınıfa, ırka, dine, etnikliğe, cinsel yönelime dayanan farklılıkların ön plana çıkarılması İkinci Feminist Dalga’nın daha başından itibaren hissedilen farklı akımların daha belirgin olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Liberal Feminizm; hak eşitliğine vurgu yapmış, kapitalizmi veri olarak kabul edip kadın-erkek eşitliğini daha çok kanun önünde ve kamusal alanda eşitlik olarak savunmuş bir akımdır. Radikal Feminizm; kadın bedenine odaklanarak sınıfsal, ırksal, etnik farklılıkları dikkate almadan kadınların sadece kadın oldukları için erkek baskısına maruz kaldığını ifade etmişlerdir. Marksist feministler kadınlar arasındaki sınıfsal farklılıkların gözden kaçırıldığını dile getirmiştir. Üst sınıf ve ekonomik özgürlüğü olan kadınların bir şekilde haklarını savunabileceklerini ancak alt sınıf çalışan kadınların ve yoksul kadınların çeşitli baskı ve ezilme biçimlerine daha çok maruz kaldıklarını ifade etmektedirler. Onlar kadınların hem iş yerinde düşük ücretle çalıştırıldıklarını hem de eve geldiklerinde işlerinin devam ettiğini ve eşlerine hizmet etmek durumunda kaldıklarını ifade etmektedirler. Sosyalist Feminizm; Marksist ve radikal feminist kuramlarını birleştiren daha uzlaşmacı bir yaklaşımdır. Kadınların ezilmesinde sınıfın yanı sıra toplumsal cinsiyet ve cinselliğe de yer

⁸ Firestone, S. (2013). Cinselliğin Diyalektiği. Yurdanur Salman (Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi. s.27.

⁹ Berktaş, F. age, s.6.

vermişlerdir. Çağdaş toplumlarda kapitalizmin ve ataerkilliğin karşılıklı olarak birbirlerini destekleyerek kadının ezilmesine neden olduklarını ifade etmişlerdir¹⁰.

3. FEMİNİZM TÜRLERİ

3.1. LİBERAL FEMİNİZM

En etkili ve tarihsel olarak en erken gelişen feminizmdir. Bu anlayış gerçek toplumsal, sınıfsal, ırksal, etnik vb. eşitsizlikleri dikkate almayan salt yasa önünde eşitliği ve medeni ve siyasal hakların tanınmasını içermiştir. Kadınlara karşı eşitsizliğin devlet müdahalesi ile giderilmesini savunmuşlar, demokraside yaygın olan olumlu eylem politikaları ve bunların bir parçası olan kota gibi telafi edici politikalar ve uygulamalar bu yaklaşımın bir parçasıdır. Onların savaşı eğitim kurumlarında ve medyada kadınları hedef alan cinsiyetçiliğe ve ayrımcılığa¹¹.

3.2. MARKSİST FEMİNİZM

Marksist feministler sınıfsal, ırksal, etnik, sosyo ekonomik farklılıkların kadınların kendi aralarında eşitsizlik yarattığının kabul edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Onlar üst sınıf mensubu kadınların pek çok baskı biçiminden bir şekilde kendilerini koruyabileceklerini ancak alt sınıf ve ekonomik yönden zayıf olan kadınların çeşitli baskı ve ezilme biçimleri ile yüz yüze geleceklerini belirtmişlerdir. Çalışan kadınların hem işte daha düşük ücretli işlerde istihdam edildikleri hem de eve geldiklerinde çalışmaya devam ettiklerini belirterek erkekler karşısında daha az haklara sahip olduklarını söylemişlerdir.

Çalışan bir erkek eve geldiği zaman istirahat edip hazır yemeğini yerken kadının hiçbir ücret almadan evde işi devam etmektedir. Bu nedenle onlar liberal feministlerin reformcu hedeflerini az bularak ailenin yeniden yapılandırılması, aile içi köleliğe son verilmesi ve çocuk yetişmek için ortaklaşa yollar bulunması için çağrıda bulunmuşlardır.

3.3. SOSYALİST FEMİNİZM

Marksist feminist kuramı ile cinsiyeti merkeze alan radikal feminist kuramı birleştiren sosyalist feminizm kadınların ezilmesinde sınıfın yanı sıra toplumsal cinsiyete de

¹⁰ İddens, A. (2008). Sosyoloji. İstanbul: Kırmızı Yayınları. s.517

¹¹ Age, s.518

yer vermiştir. Çağdaş toplumlarda kapitalizmin ve ataerkilliğin birbirini destekleyerek kadınların ezilmesini destekleyen bir etkileşim içinde olduklarını savunmuştur. Sosyalistlere göre dünya çok karmaşıktır ve tek bir modelle açıklanamaz bu nedenle hem Marksist hem de radikal feminizm teorilerinin yaklaşımı birlikte düşünülebilmektedir¹².

3.4. RADİKAL FEMİNİZM

Toplumda ataerkilliğin önemi üzerine bina edilen radikal feminizm dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde ortaya çıkmıştır. Simone de Beauvoir "The Second Sex" adlı eseriyle radikal feminizmin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Radikal feminizm Eva Figes, Germaine Greer gibi ilk feministler tarafından geliştirilmiştir¹³. Radikal feministler kadının ezilmesinin sebebini, ataerkillik, ataerkil aile, hatta ataerkil kapitalizm olarak sıralamaktadırlar. Ataerkillik soyda, temel olarak babayı alan ve ailede çocukları baba soyuna mal eden topluluk anlamına gelmektedir¹⁴. Chris Weedon ataerkilliği şöyle ifade etmektedir; "kadın çıkarlarının erkek çıkarlarına tabi kılındığı güç ilişkisidir" bu ilişkiler üremenin toplumsal örgütlenmesinden cinsel iş bölümüne kadar hayatın her alanında görülmektedir. Ataerkil güç sosyal anlamlara yaslanmaktadır ve ataerkil söylemde kadının sosyal rolü ve doğası yine eril olan normlara göre tanımlanmaktadır¹⁵.

Radikal feministlere göre insanlar arasındaki en temel çatışma biçimi cinsiyet çatışmasıdır. Çünkü kadının ezilmesinin kaynağı cinsiyetin toplumsal olarak kurumsallaşmasıdır. Bu durumun ataerkil toplum yapısının bir sonucu olduğunu da vurgulamaktadırlar¹⁶.

Erkek iktidarını ifade eden ataerkil sistem dendiğinde yalnızca kadın emeğinin değil, aynı zamanda kadın cinselliğinin, bedeninin ve doğurganlığının denetlendiği bir toplumsal

¹² Age, s.518

¹³ Binici, Ö. (2013) Yeni Toplumsal Hareketler ve Feminizm. Erişim: 20 Mayıs 2015

<http://akademikperspektif.com/2013/22/09/yeni-toplumsal-hareketler-ve-feminizm/>

¹⁴ T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Erişim: 20 Mayıs 2015, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5532ada3778dd6.62155821

¹⁵ Elgün, A., Pira, A. (2004). Toplumsal Cinsiyeti İnşaa Eden Bir Kurum Olarak Medya; Reklamlar Aracılığıyla Ataerkil İdeolojinin Yeniden Üretilmesi, Erişim: 20 Mayıs 2015. <http://cim.anadolu.edu.tr/pdf/2004/1130848482.pdf>

¹⁶ Aktaran Aktaş, G. (Haziran 2013). Feminist Söylemler Bağlamında Kadın Kimliği: Erkek Egemen Bir Toplumda Kadın Olmak. Edebiyat Dergisi/Journal of Faculty of Letters, Cilt/volume 30, Sayı 1.

sistem ifade edilmektedir. Bu sistemde korunan erkek çıkarlarıdır ve ataerkil aile biçimi baba/erkek otoritesine ve soyuna dayalı aynı zamanda mülkiyetin babadan oğula geçmesini güvence altına alan bir aile biçimidir. Böyle bir sistemde kadın bağımsız olabilmek için kendisini kanıtlamak çabasıdadır. Feminist öncülerden Mary Wollstonecraft kadınların erkeklere bağımlı olmalarının biyolojiden değil, toplumdan kaynaklandığını böylece toplumsal, kültürel, eğitimsel engeller aşıldığı zaman kadınların özerk bireyler olabileceklerini savunmuştur¹⁷.

Radikal feministler Marksist ve sosyalist feministlerle kıyaslandıklarında yaptıkları analizlerde emek piyasasındaki eşitsizliklerle daha az ilgilenmişlerdir. Emek piyasasının işleyişini dolaylı olarak analiz etmişlerdir. Emek piyasasındaki toplumsal cinsiyet temelli cinsel taciz üzerinde durmuşlardır. Özellikle iş yerindeki cinsel tacizin erkeklerden ziyade kadınlara yapıldığı, bu durumda kadınların işten ayrılma kararı vermelerine sebep olduğu ifade edilmektedir. Sosyal feministlerin kullanmış olduğu 'ikili Sistemler Kuramı' Marksist feministlerin sınıf analizi ile radikal feministlerin geliştirmiş olduğu ataerkillik analizini anlamlı bir şekilde bir araya getirmektedir¹⁸.

İkinci dalga feminizmde 'kız kardeşlik' kavramı oldukça kullanılan bir kavram olmuştur. Her ne kadar kadınlar arasında bazı farklar olmuş olsa da bunların ötesinde paylaştıkları ortak ihtiyaçlar ve baskılar bulunmaktadır¹⁹. Ancak bu kız kardeşlik kavramı kadınların kendi aralarında da dönem dönem yaşadıkları fikir farklılıklarından dolayı ilk andaki gücünü koruyamamıştır. Mesela Shulamith *Cinselliğin Diyalektiği* adlı kitabının beşinci bölümünde beyaz kadınla siyah kadının birbirlerine olan nefretinden bahsetmektedir. Feminizmin etkin olduğu dönemde bile siyah kadının beyaz kadını kıskanması ve beyaz kadının eşlerinin siyah kadınları cinsel anlamda tercih etmelerine kızmalarından dolayı bu iki hemcinsin arasında bile bir zıtlasmadan bahsetmektedir. Beyaz kadın kendini eşinin yanında özellikle cinsel anlamda özgürlüğü kısıtlanmış olarak görürken siyah kadının bir köle konumunda bile olsa farklı insanlarla olan birlikteliğini bir özgürlük olarak değerlendirmiştir. Siyah kadın ise beyaz kadının tüm hizmetlerini yapmaktadır ve

¹⁷ Berktaş, F. age, s.4

¹⁸ Ecevit, Y. (2013). Emek. Feminist Teoride Açılımlar. Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları. Y.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2312, s.36.

¹⁹ Berktaş, F., age, s.9

onun sahip olduğu bu özgürlüğü, hiçbir şey yapmadan sadece eşine karşı vazife yapıyor olmasını kıskanmaktadır. Kitapta bir yerde siyah kadının kendi gibi siyah olan eşine söylemiş olduğu şu cümleler aslında kadınlar arasında da çok sıkı bir birliktelik olmadığını göstermektedir²⁰:

“Elbette bana şöyle diyeceksin, “Eve her geldiğimde berbat bir görünüm içinde bulursam nasıl sevebilirim seni, nasıl birlikte olmak isterim seninle? Beyaz kadınlar kocalarını hiçbir zaman siz kara derili kadınlar gibi karşılamıyorlar, biliyor musun? Karşılamazlar elbette, ey cahil herif. Her türlü işlerini göreceğim benim gibi bir hizmetçileri olduktan sonra neden berbat bir görünümde olsunlar? Çocuklarına bağırmaları, sıcak ocağın başında ter dökmeleri gerekmiyor ki onların; her işleri bir başkası tarafından görülüyor: Kocaları kendilerini sevse de sevmese de bakıyor onlara... bakıyor..... duyuyor musun dediğimi, pis zenci? BAKIYOR!”

Ataerkil düzen kadınların bir dayanışma biçimi olan kız kardeşlik kavramına zarar vermek amacıyla bir kadını diğer bir kadının karşısına koymaktadır. Geçmişte bunu namuslu kadınlar ile namussuz kadınlar üzerinden yaparken artık çalışan kadınlar ile ev kadınlarını karşılaştırarak yapmaktadırlar. Böylece erkekler kadınları erdemleri, yaşları ve güzellikleri ile kıyaslayarak birbirlerine rakip hale getirerek onları etkisizleştirmektedirler²¹.

Bazı radikal feministler erkeği aşırı rasyonel, saldırgan, duygusuz olmakla kadını ise bunun tam tersi duygularla tanımlamışlardır. Bu biyolojik determinist yaklaşım erkek egemen düşüncenin tam tersini feministlerin yapması anlamına gelmektedir. Bu sefer kadına özsel üstünlük tanıyan düalist ve özcü bir yaklaşım çıkartılmıştır. Berktaş bu durumu bir şeyi tersine çevirmekle ondan kurtulmuş olmamakla yorumlamaktadır²².

Radikal feministler kadına yapılan baskının en temel baskı şekli olduğunu söylemektedirler. Alison Jaggar ve Paula Rothenberg e göre bu iddia şu şekilde açıklanabilir;

- 1- Tarihte ilk baskı gören grup kadınlardır,

²⁰ Firestone, S. ,age, s.125

²¹ Kate, M.(2011). Cinsel Politika. İstanbul: Payel Yayınları. s.68-69.

²² Berktaş, F. age, s.10.

- 2- Neredeyse bütün toplumlarda en hızlı yayılan ve var olan baskı kadın baskısıdır,
- 3- Kadınlara yapılan baskı yok edilmesi en zor olan derinliktedir ve sınıf toplumunun ortadan kaldırılması veya sosyal değişimler gibi başka yere taşınmaz.
- 4- Kadınlara yapılan baskı nitelik ve nicelik olarak kurbanlarının çok acı çekmelerine neden olmaktadır, buna rağmen bu acı hem kurbanlar hem de baskı yapanların cinsiyetçi önyargılarından dolayı tanımlanmamıştır.
- 5- Kadınlara yapılan baskı diğer bütün baskıların anlaşılmasını sağlayan bir model oluşturmaktadır²³.

Liberal feminizm ile sosyalist feminizm uzun bir tarihe sahip olmalarına rağmen 1960 ların radikal feminizmi yenidir ve eski gelenekler üzerinde büyük bir etki yapmış, onları değiştirmiştir. Liberaller öğrenilmiş cinsiyet rollerini, sosyalistler ekonomik ve kültürel istismarı suçlarken radikaller erkekleri suçlayarak şöyle demektedirler "kapitalizmin veya diğer ekonomik sistemlerin kadınlar üzerinde baskıyı oluşturduğunu düşünmüyoruz yada ekonomik bir devrimle kadınlar üzerindeki baskının kalkacağını düşünmüyoruz". Radikaller için sosyalist devrim yeterli bir devrim değildir. Shulamith The Dialectic of sex (Cinselliğin Diyalektiği) kitabında Marksist teorinin sınıf bazlı ele aldığı teoriyi cinsel sınıf bazlı ve biyolojik şartlara karşıtlık olarak ele almıştır. Radikal feminizmin ele aldığı dört önemli konu; ataerkillik, aile, cinsiyet ve kadın tarihidir²⁴.

Ataerkillik kelimesini radikal feministler erkeğin kadın üstündeki tarihi baskısını ifade etmek için kullanmışlardır. Ataerkillik erkekleri bir düşman olarak tanımlamaktadır. Erkekler kadınlar üstündeki güçleriyle egolarını tatmin etmek, ekonomik ve evdeki hizmet noktasında sömürmek, siyasal güç ve cinsel anlamda bir üstünlük uygulamak gibi birçok yönde fayda sağlamaktadırlar. Kadınlar üzerinde uygulanan her türlü şiddet erkeklerin kadınlar üzerindeki güçlerini sürdürmek istediklerinin bir kanıtıdır. Radikal feministler sosyalistlerin aile eleştirisini alıp biraz daha öteye götürmüşlerdir. Sosyalistler tek eşlilik ve

²³ Tong, R. (2009). Feminist Thought. The United States of America: Westview Press.

²⁴ Bouchier, D. (1984). The Feminist Challenge: The Movement for Women's Liberation in Britain and the USA. New York: Schocken Books. s.74.

karşı cinsle evliliği erkek gücünü desteklemesi adına önemli bir kuruluş olarak görseler de, radikal teori bu durumu basit kaynaklar arasında görmektedir. Onlar aile içerisinde kadının ekonomik özgürlük, psikolojik yok etme, cinsel baskı, çocuk doğurma ve ev işleri konularını tartışmışlardır.

Kapitalizm sosyalistler için ne ise evlilikte radikaller için odur, baskının kaynağının gerçek kuruluşudur. Evlilik kadının bireyselliğine erkeğin gücünü devam ettirmek amacıyla sürekli çocuk düşüncesini kadının aklına koyması yoluyla zarar vermektedir. Radikal feministlerin minimal istekleri kadının kendi cinselliğini kontrol edebilmesidir²⁵.

Millett'e göre²⁶ ataerkil yönetimi nüfusun kadın olan yarısının erkek olan yarısı tarafından denetlendiği yönetim biçimi olarak ele alarak ataerkilliğin iki aşamasından söz etmektedir. Birincisi erkeklerin kadınlara egemen olmaları ikincisi erkeklerin genç erkeklere egemen olmasıdır. Millett ataerkilliğin biyolojik güce dayandırılması durumunun önemini yitirdiğini ifade etmektedir. Çünkü gelişen teknoloji ile artık birçok şey makineler ile yapılabilmektedir. Ancak ataerkillik hala varlığını devam ettirmektedir. Cinsel rol ve ruhsal yapı alanlarında genellikle kabul edilen ayrımlar, biyolojik değil kültürel temellere dayandırılmaktadır. Çocukluk boyunca cinsel kimliğin gelişiminde ailenin, eğitimcilerin ve kültürün davranış, kişilik gelişiminde çok büyük bir etkisi vardır. Çocuk çevresinin onu yönlendirdiği bir cinsel kimlikle yetişmektedir. Çağdaş terminolojide ruhsal yapılar arasındaki ayırım erkekte saldırganlık, kadında ise edilgenlik olarak tanımlanmaktadır. Yöneten grubun özelliği saldırganlık olduğuna göre yönetilen gruba da boyun eğmek düşmektedir. Ataerkillik benzeri olmayan bir egemen ideolojidir. Millett başka hiçbir sistemde yönetilenler üzerinde böyle bir baskı ve denetimin olmadığını ifade etmektedir.

²⁵ A.g.e., s.77-81.

²⁶ A.g.e., s.47.

4. RADİKAL FEMİNİSTLERİN EVLİLİK KURUMUNA BAKIŞ AÇISI

4.1. SHULAMITH FIRESTONE

Ortodoks Yahudi bir ailenin altı çocuğundan ikincisi olan Shulamith 13 Ocak 1945, Ottawa’da dünyaya gelmiştir. Shulamith, Kanadalı feminist bir yazar ve eylemcidir. Erken dönem gelişen radikal feminizmin merkezi figürlerinden birisi ve New York RadicalWomen, Red stockings ve New York Radical Feministleri’nin kurucu bir üyesi olmuştur. 1970’de “Cinselliğin Diyalektiği: Kadın Özgürlüğü Davası” kitabını yazmıştır. Yazdığı bu eser radikal feministlerin düşüncelerini tüm ayrıntılarıyla dile getirmiş olması yönüyle önemli bir eserdir. Firestone, *Cinselliğin Diyalektiği*’nde siyasal bir feminist teori ortaya koymak için Sigmund Freud, Wilhelm Reich, Karl Marx, Friedrich Engels ve Simone de Beauvoir’ın düşüncelerini sentezlemektedir. Kitap, ABD’de İkinci Dalga Feminizm’de büyük bir metin haline gelmiştir²⁷.

4.1.1. Shulamith Firestone’nun Feminizm İdeolojisi Açısından Aile Kurumuna Bakış Açısı

Firestone “*Cinselliğin Diyalektiği*” adlı kitabında aileyi şu şekilde anlatmaktadır; “aile terimi ilk kez Romalılarca, anne, çocuklar ve tutsaklardan oluşan ve bir başkan tarafından yönetilen bir toplumsal birimini tanımlamak için kullanılmıştır. Roma yasalarına göre ailenin başkanı, üyelerin hepsinin yaşamları ve ölümleri üstünde söz sahibiydi”. Kitapta çocuklar ve kadınlar ataerkil çekirdek ailede özgürlükleri ellerinden alındığı için ezilmişlik konusunda bir tutulmuşlardır²⁸. Kadınların ve çocukların katlanmak zorunda oldukları efendilerinin koruyuculuğu altında olmak özgürlük değildir çünkü özgürlüğün temeli, insanın kendi yaşamını kendisinin düzenleyebilmesidir, bağımlılık eşitsizliği beraberinde getirmektedir²⁹.

Simone de Beauvoir kadın haklarını ilk kez tarihsel temeline oturtmaya çalışan kişi olmuştur ve kadın hakları kuramcıları içerisinde onunkisi en kapsayıcı ve geniş olanıdır. Firestone göre Beauvoir’ın olumsuzluğa düştüğü nokta kadın haklarına çok katı bir

²⁷ <http://jwa.org/encyclopedia/article/firestone-shulamith>

²⁸ Firestone, S., a.g.e., s.85.

²⁹ A.g.e., s.106.

varoluşçu yorum getirmesidir. Firestone Beauvoir'in dile getirdiği "İnsan kendisini, ötekini düşünmeden düşünemez; ikilik simgesi altındaki bir dünyada görür kendisini. Bu ikilik, başlangıçta cinsel bir özellik taşımaz. Ama kendisini aynı olarak tanımlayan erkekten farklı olarak kadın, doğal olarak *Öteki* kategorisine girer; *Öteki* kadını da içine alır" görüşünü kadını ötekilik katogorisine itmesi yönüyle onaylamamaktadır. Sıradan insanlar cinsler arası ayrılığın doğal olduğunu kabul etmektedirler. Ancak De Beauvoir cinsler arası sınıflaşmaya yani bir kesimin öbürüne üstün olmasına bu ayrılığın değil üremedeki işlevlerin yol açtığını ifade etmektedir. Çünkü ona göre biyolojik aile kendi içinde eşit olmayan bir güç dağılımı taşımaktadır. Firestone da bu konuda Beauvoir'e katılmaktadır.

Firestone biyolojik aile kavramının hangi toplumsal düzen içinde olursa olsun temel üreme birimi erkek/kadın/çocuk olduğunu ifade etmektedir. Doğumun denetlenmesinin bulunuşuna kadar kadınlar doğum yapma özelliklerinden dolayı biyolojik yapılarının tutsağı olarak görülmüşlerdir. Acılı doğumlar, süt verme ve çocuk bakımı kadınları baba, kardeş veya eş gibi bir başka erkeğe bağımlı kılmaktadır. Ayrıca insan yavrusunun büyüüp kendi ayakları üstünde durması uzun zaman aldığı için o da anneye bağımlı yaşamakta ve bu bağımlılık hem annenin hem de çocuğun ruhsal yapısını etkilemektedir. Cinsler arasındaki bu doğal doğurganlık ayrılığı ev içindeki iş bölümünü de şekillendirmektedir³⁰.

Cinsel sınıfların ortadan kaldırılması kadınların başkaldırmasını ve üreme araçlarının denetimlerini ele geçirmelerini gerektirmektedir. Kadınlar hem kendi vücutlarının denetimini ele almalı hem de çocuk doğumu ve çocukların yetiştirilmesiyle ilgili toplumsal kurumların tümü gibi insan doğurganlığının denetimini ele geçirmelidir.

Böylece insan türünün bir cins tarafından üretilmesinin yerini yapay üreme alacaktır. Böylece çocuğun anneye olan bağılılığı azaltılacak ve yerini daha küçük bir gruba bırakacaktır. Çocuğun bedence büyüklerinin yanında yaşadığı aşağılık duygusu ve aile içinde cinsten kaynaklanan iş bölümü ortadan kalkacaktır. Böylece biyolojik ailenin kendi içinde var olan baskıcılığı yok olup gidecektir³¹.

³⁰ A.g.e. s.18-20.

³¹ A.g.e. s.22.

Radikal feministlere göre; kadının ezilmesinin nedeni çocuk doğurması, yetiştirmesidir. Çocuklarda bu role göre tanımlanır ve ruhsal bakımdan bu role göre biçimlenirler, bu rol büyüyünce onların nasıl insanlar olacaklarını, kuracakları ilişkileri ve dolayısıyla kuracakları toplumu belirlemektedir. Yani kadının başlangıçtaki ve sonraki ezilmesine yol açan şey doğurgan bedensel yapısıdır. Anaerkillikten ataerkilliğe giden yolda kadının durumu daha kötüye gitmiştir. Ama aslında eskiden de kadının ezilmesi engellenememiştir. Çünkü kadın tapınılan konumunda olduğu zaman bile başka bir kişinin aklında olmaktadır ve o kişi erkek kafasıdır. Kadınlar tarih boyunca kültürün her evresinde ve türünde bedensel işlevleri yüzünden ezilmişlerdir³².

Kadınların erkekler karşısında ezilmesine neden olan şeylerden birisi de onlara karşı duydukları sevgidir. Sevgi insanın karşındakine bütünüyle açılmasıdır yada onun egemenliğine boyun eğmesidir. Kadınlara sevgiye aynı zamanda varlıklarını doğrulamak için ihtiyaç duymaktadırlar. Değersiz bir prensin düşlerinde kız olabilmek için ne gerekirse yaparlar. Kendilerini beğendirmek için ciddi bir yarışın içine girmektedirler bu da zamanla onları erkeklerin gözünde değersizleştirmektedir.

Radikal feministlerin isteklerini şu şekilde sıralanabilir; olabilecek her yola başvurarak kadınların çocuk doğurma yükünden kurtarılması ve çocuk bakımının bütün toplumca, kadınlarla birlikte erkeklerce de benimsenmesidir. Hem kadınların hem de çocukların ekonomik bağımsızlığa dayanan siyasal özerkliklerini elde etmeleri, kadınlarla çocukların topluma bütünüyle katılmaları, tüm kadın ve çocuklara cinsel özgürlük verilmesidir³³. Aile baskısının tamamen ortadan kaldırılması gerektiğini ifade eden Firestone aile kurumunun toptan ortadan kaldırılması gerektiğini düşünmektedir³⁴. Ailenin ortadan kalması ile ortaya çıkacak açıkları aşağıdaki öneriler ile kapatılabileceğini ifade etmektedir³⁵.

---

³² A.g.e. s.84-85.

³³ A.g.e. s.215-217.

³⁴ A.g.e. s.229.

³⁵ A.g.e. s.246.

- Erkeklerde olduğu gibi kadınların da yapabilecekleri bekâr meslekleri olmalıdır. Böylece meslekler çekici hale getirilecek ve insanlar anne baba olma duygusundan uzaklaşacaklardır.
- İnsanların istedikleri cins ten kişilerce özgürce aynı ortamda birlikte yaşamaları sağlanmalıdır.
- İnsanların yaptıkları sözleşmelerle yedi yılda bir istedikleri on kişiyle aynı evi paylaşmaları ve istedikleri takdirde birlikte yaşamaya devam etmeleridir. Böylece bu kalabalık birliktelik hem iş bölümünü sağlayarak işlerin bir kişinin üstüne yüklenmesini önleyecek hem de çocuklar bu kalabalık ailede özgürce ve farklı kişilerin bakımı ile büyüyeceklerdir. Belli bir yaştan sonrada anne baba konusunda seçim hakkı onlara ait olacaktır.
- Kan bağı ile bağlılık zayıfladığı için aile içindeki güç sınırlaması da ortadan kalkacaktır.
- Mekânlar bu kalabalık ailelerin yaşayabileceği tarzda dizayn edilecektir.

Firestone'nun kadını biyolojik olarak özgürleştirmek için sunmuş olduğu çözümler aslında toplumu bir kaosa sürükleyebilmektedir. Toplumda düzen toplumun en küçük yapı taşı olan aile ile başlamaktadır. Aile kişiye bir aidiyet hissi vermekte bu da kişilerin kendilerini daha değerli ve güvende hissetmelerini sağlamaktadır. Özgürlüğü istediği her şeyi yapma ve yükten kurtulma olarak algılamak özgürlüğü eksik algılamaktır. Bazen sınırsız özgürlük beraberinde daha büyük yükleri ve mutsuzluğu getirebilmektedir.

4.2. KATE MILLETT

İrlanda asıllı bir ailenin üç kızından biri olan Kate Millett 1934 yılında doğmuştur. Annesinin üç kız doğurmuş olmasından dolayı babasının ona dayağa varan zulmünü görekerek 14 yaşına gelmiştir. Babasının onları terk etmesinden sonra annesi iş bulmakta zorlanmış ve toplumun kadına karşı olan tutumuna ilk kez şahit olmuştur. Minnesota ve Oxford üniversitelerinden mezun olmuştur. Başarılı bir heykeltıraş olan Millett gittiği Japonya'da bir heykeltıraş olan Fumio Yoshimura ile tanışmış ve onunla birlikte New York'a dönmüştür. Önceleri Yoshimuro ile evlenmeden yaşayan Millett resmi makamların onu sınır dışı etmek istemeleri üzerine nikâhlanmak zorunda kalmıştır. 1964-1965 kışında "Kadınlar Özgürlüklerine Kavuştu mu?" konulu bir dizi konferansı izlemiş olması onu bu konuya

yönelmiş daha sonra Kadınların Kurtuluşu Komitesi'nin eğitim bölümü başkanı olmuştur. *Cinsel Politika* adlı eseri onun tez çalışmasıdır. Çalışmalarıyla Kadınların Özgürlüğü hareketinde bir simge haline gelmiştir³⁶.

4.2.1. Kate Millett'in Feminizm İdeolojisi Açısından Aile Kurumuna Bakış Açısı

Toplumun hem aynası hem de bağlantı noktası olan aile ataerkil düzenin temel kurumudur. Aile ataerkil bir biçim içindeki ikinci ataerkil birimdir. Aile ve toplum arasında sıkı bir işbirliği vardır ve birisindeki oluşum diğerini de etkilemektedir. Dolayısıyla aile, toplum ve devlet birbirleriyle bağlantılıdır. Ataerkil düzende ailenin topluma en büyük katkısı çocukların cinsel rol, ruhsal yapı ve toplum içindeki yer konusundaki tutumlarda ataerkil ideolojiyi benimsemeleridir. Bu daha sonra çocuğun iletişim kurduğu okul ve çevresel kurumlarla pekiştirilmektedir. Mutlak olan tek şey kültürün yaşamın bütün alanlarında erkeklerin otoritesini desteklediğidir. Millett ailenin üreme ve toplumsallaştırma gibi iki işlevi olduğunu ve bunu yapılan tüm çabalara rağmen değiştirmekte zorlanıldığını söylemektedir. Bu durum ataerkilliğin bütün toplumlarda sarsılmaz bir temele sahip olduğunu ve ailenin bireyleri üzerindeki yoğun etkisini göstermektedir. Aile tabakalaşma sisteminin yani kendi varlığını sürdüren toplumsal mekanizmanın temel taşıdır ve ataerkillik üzerinde köktenci bir değişiklik yapmadan onun bireyler üzerindeki baskısını ortadan kaldırmak mümkün değildir³⁷.

Millett eylem ve yararlılık açısından alındığı zaman cinsel rol, kadına ev işi, çocuk bakımı gibi işleri yüklerken, insancıl oluşumların geri kalan tümünü, ilgi ve istek duymayı, ilerleme ve yükselme hırısını ise erkeklere bıraktığını ifade etmektedir. İnsancıl olan bütün eylemler erkeğe tanınan bir hak olarak görülmektedir³⁸.

Ataerkil aile yapısındaki erkeğin ekonomik anlamdaki üstün durumu, kadının ise ekonomik güçsüzlüğü aile içindeki pek çok suçun kadına isnat edilmesine neden olmaktadır. Millette göre bekâret inancı, ikili aile düzeni ve kürtajın yasaklanması, gebelikten

³⁶ Millet, K. a.g.e

³⁷ A.g.e. s.60-65.

³⁸ A.g.e. s, 49.

korunmanın fiziksel ve ruhsal yönden olanaksızlığı yüzünden kadına cinsel özgürlük ve bedeni üzerinde söz hakkı tanımamaktadır. Cinsel devrimin gerçekleşmesi için geleneksel cinsel kısıtlamalar ve tabular, eşcinsellik, ufak yaşta, evlilik öncesi ve evlilik dışı cinsel yaşam kısıtlamalarının kaldırılması gerekmektedir. Aile bireylerinin babanın malı olarak değerlendirildiği ataerkil aile düzenine büyük bir etki yapmadan cinsel devrimin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Cinsel uyrukluğun ortadan kalkması ve kadının mutlak ekonomik bağımsızlığa kavuşması, ataerkil ailenin hem otoritesini hem de mali yapısını temelden sarsacak bunun neticesi olarak azınlıklara mal nazarıyla bakılması ve onların haklardan yoksun bırakılmaları son bulacaktır. Cinsel devrim kapsamında çocuk bakımının ortaklaşa bir biçimde profesyonelleşmesi kadının özgürlüğüne katkıda bulunacak ve aile temelini sarsacaktır. Böylece evliliğin yerini istek duyulduğunda insanların bir araya gelmeleri alacaktır. Cinsel devrimin gerçekleşmesi kadına özgürlüğünü verirken nüfus fazlalığı sorununu da ortadan kaldıracaktır. Radikal feministler ‘iffet’ kavramına kurtunulması gereken bir kavram olarak bakmaktadırlar³⁹.

Blackstone 19.Yüzyılda kadınların bazı yasal haklar kazanmadan önceki yasalar karşısındaki ezik durumlarını şu cümlelerle aktarmaktadır: ⁴⁰

“Evlendikleri zaman karı kocalar yasalar karşısında tek kişi olarak birleşirler, yani kadının varlığı yada hukuki kişiliği evlendiği anda ortadan kalkar veya en azından kocasınınkiyle birleşir. Yasalarımız karı kocayı tek kişi saymakla beraber, kadının erkekten ayrı olarak yorumlandığı, bu yorumda da kocasından daha aşağı ve kocasının isteklerine uymak zorunda biri olarak ele alındığı durumlar vardır.”

Bir kadın hakları savunucusu olan John Stuart Mill ‘evi’ ev köleliği diye tanımladığı bir sistemin merkezi olarak görmektedir. Kadın tarihin ilk ve son yada en uzun baskı yönetiminde yaşadığı için kadının evlilik çerçevesi içinde bir köleden farklı olmadığını söylemektedir. Evlilik kurumunun satış yada zorlamaya dayanan temelini inceler ve kocanın karısının ölüm dirim hakkına bile sahip olduğunu belirtmektedir. İngiliz yasaları karının kocasını öldürmesi halini küçük çapta devlete hıyanet olarak niteler çünkü karı koca ilişkilerinde kocaya bir hükümdar gözüyle bakılmaktadır. Cezası da yakılarak idam edilmek

³⁹ A.g.e., s.105-114.

⁴⁰ Aktaran Millett, K. a.g.e., s.116-117.

olmaktadır. Mill yasalar karşısında erkeğin karısına ve çocuğuna tamamen sahip olma hakkının olduğunu, kadının evi terk ederse kocanın istediği takdirde yasalar zoruyla karısını zorla eve getirebileceğini ancak kadının kocasını terk etmesi halinde hiçbir eşyayı götüremeyeceğini söylemektedir⁴¹.

Millett cinsel devrimin başarılı olmasının şartını erkeklerin yüzlerindeki şövalye maskelerini çıkartmalarına, sınıf sınırlarının aşılmasına, hanımefendilerin işçilerle elele tutuşmasına ve saygıdeğer görünenlerle hafifmeşreplerin omuz omuza vermelerine bağlamaktadır⁴².

SONUÇ

Tarih boyunca insanlar haksızlıklara uğramışlar ve hep bir hak arayışı içerisinde olmuşlardır. Varlığıyla nüfusun yarısını oluşturan kadınların hak arayışı oldukça geç bir zamanda yüksek sesle dile getirilmeye başlanmış ancak dillendirilmeye başladığı andan itibaren de etkisini önemli ölçüde farklı toplumlarda göstermiştir. İlk olarak Amerika ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde başlayan bu hak arayışı sonraları dünyanın farklı yerlerine dağılmıştır. Oy kullanma hakkı kadınların sahip olmak amacıyla çok mücadele vermiş oldukları bir haktır ancak bu hakkı elde etmek kadınların hayatını çok daha yaşanılır kılmaya adına bir sihirli değnek etkisi yapmamıştır. Eskiden çekilen birçok sıkıntı bununla birlikte de devam etmiştir. Çünkü feministlere göre yapılan baskıların tamamen ortadan kalkması ancak bir cinsel devrim ile mümkün olabilecektir. Bu nedenle feministlerin mücadelesi cinsel bir devrim gerçekleştirme çabası ile devam etmiştir. Cinsel devrim kadınlara o en çok özlemini çektikleri özgürlüğü verecektir ve ataerkil yapının oluşturduğu erkek baskısından ve uyulmak istenmeyen yasaklardan bir kurtuluş olacaktır. Özellikle radikal feministler aile kurumunu kadının özgürlüğünü kısıtlayan en büyük etken olarak görmüşlerdir. Çünkü onlara göre çocuk dünyaya getirmek ve yıllar boyunca onun bakımını sağlamak kadının hem tüm vaktini hem de tüm enerjisini almaktadır. Kadın erkekler gibi özgür davranmamakta

⁴¹ Aktaran Millett, K., s.165.

⁴² A.g.e., s.126.

ve istediği ideallerine ulaşamamaktadır. Bu nedenle m¼cadeleleri ve tezleri bu kurumun ortadan kalkması halinde kanının ¼zg¼rleřeceđi y¼n¼nde olmuştur.

Sonuç olarak bu çalışmada Firestone'nun kadının ¼zg¼rl¼đ¼n¼ kısıtlaması noktasında daha çok kadının biyolojik anneliği ¼zerinde durduğu ve teknolojinin de gelişmesi ile farklı bir yolla (t¼p bebek merkezlerinde) çocuk sahibi olmanın bir kurtuluş olabileceği ¼zerinde durduğu g¼r¼lm¼řt¼r. Kate Millett'in ise her ne kadar birçok konuda Firestone ile benzer sorunları dile getirmiş olsa da kadının cinsel anlamda ¼zg¼rl¼đ¼ (lezbiyenlik, evlilik dışı birliktelik, erken evlilik gibi) ¼zerinde daha fazla durduğu g¼r¼lm¼řt¼r. Aslında Firestone'nun kitabının son b¼l¼m¼nde de g¼r¼leceđi gibi toplumun en k¼çük yapı taşı olan aile kurumunun ortadan kalması halinde oluşabilecek d¼zensiz bir toplum yaşamının sonuçlarını feministler de tam olarak tahmin edememektedirler. Sınırsız bir ¼zg¼rl¼k hem kadına hem de çocuğa mutluluk yerine daha mutsuz bir yaşam sunabilmektedir. Sorumluluk duygusundan kaçarken daha b¼y¼k sorumlulukların içine girmek gibi bir risk taşımaktadır. Kişiler nasıl bir millete ve bir topluluğa ait olma ihtiyacı hissediyorlarsa onlarla çok daha yakından ilgilenecek sevgi ve değer verilme duygularını karşılayacak bir aileye de ihtiyaç duymaktadırlar.

KAYNAKLAR

- Aktaş, G. (2013). “Feminist Söylemler Bağlamında kadın Kimliği: Erkek Egemen Bir Toplumda Kadın Olmak”. Edebiyat Dergisi/ Journal of Faculty of Letters, Cilt/ Volume 30, sayı/number 1, Haziran/June 2013.
- Berktaş, F. (2011). “Feminist Teoride Açılımlar”. Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Y.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2312.
- Binici, Ö. (2013). “Yeni Toplumsal Hareketler ve Feminizm”,
<http://akademikperspektif.com/2013/22/09/yeni-toplumsal-hareketler-ve-feminizm/>
- Bouchier, D. (1984). *The Feminist Challenge: Themovementfor women’s Liberationin Britain and the USA*. New York: SchockenBooks.
- Ecevit, Y. (2011). “Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları”. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Eliuz, Ü. (2011). “Cinsel Kimlik Paniği: Kadın Olmak”, Turkish Studies- International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 p. 221-232.
- Firestone, S. (2013). *Cinselliğin Diyalektiği*, Yurdanur Salman (Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler*. Ankara: Adres yayınları.
- Giddens, A. (2008). Sosyoloji. İstanbul: Kırmızı Yayınları. s.517
- Millet, K. (2011). *Cinsel Politika*. İstanbul: Payel Yayınları.
- Pira, A., Elgün, A. Toplumsal Cinsiyeti İnşaa Eden Bir Kurum Olarak Medya; Reklamlar Aracılığıyla Ataerkil İdeolojinin Yeniden Üretilmesi.
<http://cim.anadolu.edu.tr/pdf/2004/1130848482.pdf>
- T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5532ada3778dd6.62155821
- Tunalı, A. C. (1996). “Türkiye’de Feminizm Hareketi”. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Tong, R. (2009). *Feminist Thought*. the United States Of America: Westview Press.
<http://jwa.org/encyclopedia/article/firestone-shulamith>